

Zalai Közlöny 1898.11.26. 1-2. oldal, alul

TÁRCA.

A szt.-ferencendi zárda története.

Írta: Halis István.*)

*Szerzőnek sajtó alatt levő munkájából.

A régi templom. Döghalál. Páter Ágostont fölakasztják. A török kiűzi a szerzeteseket

A szent ferencendi szerzeteseket Kanizsára 1415-ben telepítette le Kanizsay János, ki Szalamegye főispánja és esztergomi prímás volt,

A Ferencrend hivatalos feljegyzése az alapítási évet 1418-ra teszi. – Ez azon jelentésen alapul, melyet a provinciatus 1732. évben Rómába küldött a rend történetírójához, Wadding Lukács szentferencendi áldozárhoz.

A két adat közti eltérés valószínűleg onnan származott, hogy az alapítás történt 1415-ben, míg a zárda építés után a szerzetesek behelyezése csak 3 évvel később, vagyis 1418-ban következett be.

(A jelenleg megszigorításra szánt szerzetnek történetét úgylátszik most újra szándékoznak Rómában egybeállítani. – Legalább erre mutat az a körülmény, hogy 1898. szeptember 29-én a rend kanizsai történetére vonatkozó okiratokat a zágrábi vicáriátus bekövetelte a kanizsai zárdától, Rómába küldés végett. Az elvitt írásokban városunk történetére vonatkozó számos adat foglaltatik, s ez most talán örökre elvesz számunkra.)

A ferenciek temploma Kanizsán a Régivárosban (in antiqua civitate) állott, melyet Óvárosnak is hívtak és a mely az Újvárossal együtt benfeküdt a hatalmas bástyafalak között.

Ennek a várban fekvő templomnak alakja látható a régi történeti könyvek képein.

A templom patrónusa Szent Péter volt, mint ezt a Kanizsa várát 1601-ben ostromló olaszok feljegyezték az általuk rajzolt egykorú képeken.

Az akkori vad időkben temérdek dolguk akadt a szerzeteseknek, nemcsak a misézés, gyóntatás és temetések alkalmával, hanem a betegek vigasztalása és ápolásában is, mely szintén kötelességükben állott, – és amely a gyakori rémítő pestisek alkalmával elképzelhetlen borzalommal volt egybekötve. – A szerzetesi fogadalom teljesítéséhez rajongó hit és sziklakemény szeretet volt igazán szükséges. Ez időkben nevezték el a magyarok „barátok”-nak a szerzeteseket, kiket e név méltán megilletett.

Szörnyű cholera dühöngött Kanizsán az 1486. és 1510. években, később pedig az 1545. esztendőbeli borzasztó pestis idejében mindnyájan kihaltak a kanizsai barátok, s még alig pótolták őket, már 1553. évben rémítő döghalál dühöngött, ismét a kanizsai várban.

A szerzeteseknek bő rész jutott a veszedelmekből a döghalálon kívül is. Így 1445. évben, mikor már végső szükségét szenvedett a vár ura Kanizsay (III-ik)

László, kit a magyarpárti Rozgonyi Sebestyén és Rozgonyi Rajnárd vezérsége alatt nagy sereg ostromolt, – ekkor segítséghez céljából Ágost és Ignác nevű kanizsai ferencrendi páterek kiszöktek a várból. Ignác szerencsésen eljutott Lendvára, honnan segítséget is hozott, de Ágostot az ostromlók elfogták és az útszéli fára felakasztották.

(Az előbb említett Kanizsay László fiát, szintén (IV.) Lászlót, a ferencrend kanizsai templomában temették el, s valószínűleg máig is ott pihen a lerombolt régi templom alatt, a mostani vári réten.)

A szakadatlanul tartó török dúlások idején a szerzetesek néha örömnépeket is tarthattak. Mikor t. i. a keresztényeknek sikerült a törököt megverni, vagy kifosztani.

Így az 1560-ban kivívott babócsai győzelemre Kanizsán a barátok templomában, – a töröktől elvett 4 drb. félholdas zászlót is a szentegyházba vivén,- „Te Deum” mondatott. Majd pedig 1587-ben Kanizsa parancsnokának Zrínyi Györgynek sikerült szerencsés zsákmányolására ismét fényes Te Deumot tartottak Kanizsán a szerzetesek, mikor 29 darab zsákmányolt török zászlóval ékesítették az oltárt, s félezernél több – török rabságból megszabadított, – keresztény énekelt: „Téged Isten mi dicsérünk!”

A folytonos gyilkolások és állandó dögvész ideje alatt persze többször kellett gyászmisét tartani, mint hálaadó isteni tiszteletet. A requiemek legnevezetesebbje az volt, melyet 1566. év őszén Zrínyi Miklósért, a szigetvári hőséért, mondottak Kanizsán, mikor a templomban kitéve volt a magyar Leonidásnak a török által levágott feje.

Kanizsa erős várát és gazdag lakosságát a török már régen meghódítani akarta, de sok sikertelen ostrom után csak 1600. október 22-én teljesedett vágya, mikor Paradeiser György parancsnok feladta Kanizsát Damad Ibrahim nagyvezér előtt.

(Érdekességénél fogva megemlítem, – hogy Paradeiser nevű család lakott Kanizsán a török kiűzése után is.)

Ekkor a franciskánusok (mint a „Liber rerum memorabilium” mondja) a törököktől már előbb is sokat szenvedve, kénytelenek voltak templomukat elhagyni s a kereszt kegyetlen ellenségeinek átengedni.

A zárda legújabb válsága.

Egyszerre tavál rendelet érkezik Rómából, mely szigorúabb életmódra akarja kényszeríteni a ferencieket – Kötelező kolduláson, a legridegebben értelmezett szegénységen és egyéb változtatáson kívül felcserélniök kell fekete posztócsuhájukat szőrsubával, melyet még alvásközben sem szabad levetniök, párnát nem használhatnak, inget nem viselhetnek, fasaruban kell járniök és hajukat borotválniök.

Mindezekon felül megtiltották növendékek föl vételét, a ezzel az önérzetes szerzetet kihalásra ítélték.

A szerzet megszigorítására célzó törekvések nem voltak újak, amennyiben (attól eltekintve, hogy félezer év óta küzdenek az observánsok, kik a teljes szigort

pártolják, a conventuálisokkal, kik enyhébb szabályok szerint élnek,) Rómában tíz év óta igyekeznek a ferenciek összes tagjait szigorú életmódra kötelezni.

Magyarországban azonban nem hitte senki, hogy a ferenceseknek több pápától megerősített rendi alkotmánya ellenére a szigorítást véghez vihessék. Még pedig annál kevésbé, mert a választott generális és kormánytanács semmi szín alatt (még némi engedelmények árán sem), volt hajlandó elfogadni a Róma által diktált reformot.

Végre megunták a dolgot Rómában és (1897. őszén) egyszerűen elcsapták Pármai Alajos rendfőnököt és az egész (12 tagból álló) kormánytanácsot. Azután rendeletileg (az alapszabályok, igazság és méltányosság teljes mellőzésével) kinevezték generálisnak a thüringiai szent Erzsébetről címzett szerzetesrend eddigi provinciálisát Lauer Alajost, ki magára vállalta Róma akaratának foganatosítását. Sajnos, hogy a magyar szerzetesek közt is akadtak, kik segítenek neki.

Ez a középkorba való rendelkezés óriási visszatetszést szült Magyarországon, hol még a közönséges néposztály is megkívánja lelkészeitől a magasabb műveltséget és a tiszta öltözködést.

Hát még maguknál a szegény barátoknál mily rettenetes elkeseredést okozott a pápai rendelet!

A rendtagok a túlszigorú, s művelt korszakba nem illő életszabályokat vonakodván elfogadni, tömegesen elhagyták a rendet.

A kanizsai zárdából azonnal kiléptek és petrinusokká lőnek:

Horváth István Honor,

Varga Ferenc Péter és

Takács Mihály Melchior.

A kilépések következtében néhány helyen a társházakat teljesen kiüríteniök, sőt a lelkészkedés terén eddig elfoglalt állomásaikat is elhagyniok kellett a főrendeknek.

Nith Norbert provinciális 1898. szeptember 17-én bejelenti báró Hornig Károly veszprémi püspöknek és Nagykanizsa város tanácsának, hogy a kanizsai plébánia vezetésétől visszalépni kénytelenek. „A fájdalom metsző érzete nyilallja át szívemet, midőn ezt teszem,” – írja a provinciális, – „hisz a nagykanizsai pozíció volt provinciám gyöngéje és ékessége!”

A kanizsai quardiánt, Weber János Vincét felveszi petrinusnak a veszprémi püspök, magát pedig a magas képzettségű, kedves modorú kiváló prédikátort, a rend provinciálisát, Nith Norbertet, (addig is, míg egyéniségéhez méltó helyet kaphat,) Kanizsa város megválasztja kórházi lelkésznek.

A provinciális és quardián azonban néhány rendtaggal együtt elhatározzák, hogy még egy évig itt maradnak, nehogy zavar álljon be a kanizsai plébánia vezetésében.

Most a provinciális viszi a quardián tisztjét, míg a házfőnök kápláni teendőket teljesít, mert kevesen vannak, s másképp nem képesek a plébániai tennivalókat elvégezni.

Napjainkban elpusztulás útján állnak fekete reverendás barátaink, kik négyszáz éven keresztül jótékonyan folytak be városunk történetébe. Őszintén óhajtjuk, hogy szomorú jelenjükre szép jövő követezzék!

Ezekután pedig e kicsi tanulmányt befejezzük a provinciális gyönyörűen megírt lemondó levelének utolsó szavaival:

„Különb legyen meg Isten akarata !”